

සිදුකත් මහ බෝසත් උතුමන් ගයා ශීර්ෂය යටදී පසක් කල ධම්මනාච තත්කාලීන භාරතිය සමය සම්ප්‍රදායයන්ට භාත්පසින්ම වෙනස් වුවකි. දීඝ නිකායේ බුන්පොල සුත්‍රය පෙන්වා දෙන අන්දමට දුෂ්ඨ ජාලයෙන් වෙලී ගිය බොහෝ චින්තකයන්

1. යෝග වෘත්තිය හෝ
2. තර්කය හා විමර්ශනය හෝ

පදනම කොට ගෙන ලෝකය හා සත්වයා පිළිබඳ විවිධ විමර්ශනයන්හි යෙදෙමින් නිර්වචන ඉදිරිපත් කරන්නට පෙළඹී ඇති බව පෙනේ. එකී සෑම විමර්ශනයකම අවසාන අරමුණ වූයේ සත්‍යය කුමක්දැයි (කිං සච්ච ගවේසී) අවධාරනය කිරීමයි. පසු කාලීන බොහෝ දාර්ශනිකයින් මෙන්ම උගතුන්ද ගෞතම බුදුරජුන්ගේ කාර්යය සාපලයද කිං සච්ච ගවේසී ලෙස හේතු පාඨ දක්වන්නට උත්සාහ ගත්තද පිරිසිදු බුද්ධි භාෂිතයට අනුව වචනවතකට කිසිසේත් ඉඩක් නැත. මජ්ඣිම නිකායේ අර්ය පර්යේෂක සුත්‍රයට අනුව උන්වහන්සේගේම වචනවලින් තමන් වහන්සේ හදුන්වා දී ඇත්තේ සත්‍යය සෙවීමෙහි නියැලුනෙකුට වඩා යහපත හා ශාන්තිය (කිං කුසල ගවේසී) සෙවීමෙහි නිරත වූවෙකු වශයෙනි.

වන්නේ සම්මා දීර්ඛයයි. " දැක්ම " දීර්ඛය යනුවෙන් ද " යහපත්, පෘථුල " යන අරුත් සම්මා යන්නෙන් ද පැහැදිලි කෙරෙයි. යමක් හෝ යමෙක් දෙස අප දැක්මක් ඇති කර ගන්නේ අප විසින් ගොඩනගාගත් සංකල්ප හා පූර්ව නිගමනයන් රාශියක් ඔස්සේය. එවන් සංකල්ප හා නිගමනයන් සැබෑ තත්වයන් ආවරණය කරණු ලබන බැවින් අප විසින් පෘථුල දැක්මක්, විවෘත මනසක් ගොඩනගා ගනු ලැබීමෙන් සියල්ලෙහි යථා ස්වභාවය නිරූපණයට අවබෝධ කරගත හැකිය.

නිරූපණය, පෘථුලව දැකිය යුතු ආකාරය පිළිබඳ වැදගත් ඉගැන්වීමක් කච්චායන ගොත්ත සුත්‍රයේ දී ඉදිරිපත් කෙරෙයි. සදාචාර නියාමයන් පිළිබඳව බුදුරජුන්ගේ දැක්ම පැහැදිලි කෙරෙන එකී සුත්‍රය " අත " හා " තැන " යන අන්ත දෙක අතර වූ මැදුම් පිළිවෙත, එසේත් නැත්නම් එකක් තවෙකෙකට සාපේක්ෂ වන ප්‍රතිඝාත සමුප්පාද න්‍යාය මතා ලෙස අවබෝධයෙන් දැකීම සම්මා දීර්ඛය ලෙසින් නිර්වචනය කොට ඇත.

තමන් වෙත මෙන්ම අන් අය වෙත ද ශාන්තිය හා සමාදානය පැතිරවිය යුතු , පැතිරවිය හැකි දෙවන ආංශය වන්නේ සම්මා සංකප්ප හෙවත් නිරූපණය හා පෘථුල වශයෙනි.

සම්මා කම්මන්ත හෙවත් යහපත් හා පෘථුල කර්මන්ත යනුවෙන් අර් අටහි මගෙහි අවධාරණය කොට ඇත්තේ කුමක්ද? බුදුරජුන්ට අනුව පුද්ගලයා විසින් සිදුකරණු ලබන කායික කර්මයන් පමණක් නොව වාචික හා මානසික ක්‍රියා දාමයන් ද නිරූපණය පැවැත්වීම ඉන් අදහස් කොට ඇති බව පැහැදිලිය. එකී ක්‍රියාවන් අරභයා යහපත් සිහියක් පවත්වා ගැනීමේ වැදගත් කම අවධාරනය කරණ රාහුලෝවාද සුත්‍රය යහපත හා අයහපත පිරිණයකිරීමේ වැදගත් මිශ්‍රණ දුෂ්ඨත් ඉදිරිපත් කරයි.

ඒ අනුව කයින් මනසින් හා වදනින් යමක් සිදු කිරීමේ දී වය තමන්ට මෙන්ම අන් අයට ද සුව වළවයි නම් වය කළයුතු යහපත් කර්මයන්ගෙන් වැළකී, තමන්ට පමණක් සුවදායක, අන් අයට අයහපත විචිකිස හේතුපාදක වේ නම් වය නොකළයුතු බවත් පැහැදිලි කොට ඇත. එමගින් මනස කෙරෙන වැදගත් කරුණ නම් තමන්ගේ යහපතට වඩා අන් අයගේ යහපත උලෙසා වඩ වඩාත් සැලකිලිමත් විය යුතු බවයි. ඒ අනුව යහපත් කර්මන්තයන් පවත්වාගෙන යන්නේ කෙසේ දැයි වටහා ගත යුතුය.

බුදු සමය මෙන්ම මෙතෙක් ලොව පහළ වූ සියලු ආගම් හා දර්ශන සම්ප්‍රදායන්හි මූලික කර්මාශයට ඇත්තේ පුද්ගලයා වෙත යහපත්

ආරක්ෂා කර ගැනීම සඳහා ගනු ලබන වැයම (අනුක්ෂණ පටිඛාන) යනු වෙන් සංශෝචනව ඇත.

යහපත හා ශාන්තිය උදාකර ගැනීමෙහිලා අතිශයින් උපකාරීවන උත්කෂ්ඨ අංශය වන්නේ නිරූපණ හා පෘථුල සිහියයි. වනම් සම්මා සහියයි. සතර සතිපට්ඨානය තුළට ගොනු කොට ඇති එකී පෘථුල සිහිය මගින් තමන්ගේ රැකීමේ වැඩිම උත්සාහ කරණු ලබන සන්දර්භයට (සම්මා භාවනා) පමණක් සීමා කොට අනෙකුත් බාහිර සිතුවිලි වලින් අන් මිදී ලැබිය යුතු ශාන්තිය පහදා දෙයි. තවත් විදියකින් කිවහොත් විසිරී පවතින සිත එක් අරමුණකට පමණක් සීමා කළ යුතුය. එසේම එකී සන්ධර්භය තුළ පවත්නා යථා තත්වය (විපස්සනා භාවනා), වනම් එකී නෙක මනා යහපත ඉදිරිපත්වනවා හා මොහොතින් මොහොත විපරිතාමයට පත්වන අතිත්තතාව තේරීමකට යුතුය. ඒ සඳහා (සතර සතිපට්ඨාන) කාය, වේදනා, චිත්ත , හා ධම්ම සංකල්ප අරමුණු කොට සිහිය වැඩි දියුණු කළ යුතු වෙයි.

ආර්ය මාර්ගයේ අවසන් අංශය ලෙසින් ඉදිරිපත්ව ඇත්තේ සම්මා සමාධිය හෙවත් පෘථුල චිත්ත ඒකාග්‍රතාවයි. එයින් කියවෙන්නේ

සම්බුදුරජුන් පසක් කොට වදාළ සද සිසිල සේ සිසිල වූ එකී ශාන්තිදායක තත්වයට ඕනෑම අයෙකුට පත්විය හැකිය. ඒ සදහා අප විසින් අනුගත විය යුතු ක්‍රියා පිළිවෙත් හා ආචාර ධර්ම කට්ඨේදායි ක්‍රීටිකාගත කරුණු මනාව පැහැදිලි කොට සිටී. එය සැබවින්ම මුල, මැද හා අග සුසංයෝග ව සබැඳුණු, සැකසුණු සුන්දර මාවතකි. එමගින් ඉදිරිපත් කෙරෙන සම්බුදුරජුන්ගේ සදගම් පණිවිඩය නුවණින් පිරිපුන් කුණාලු බුද්ධිමතට මෙන්ම වෙලේ පැලේ හේනට කුඹුරට ගත සච් දිය කර හරිනා සාමාන්‍ය ගැමියාටද ගැටුමකින් තොරව ගලපා ගත හැකිවීම ආශ්චර්යය මත්ය.

බොද්ධ හා පාලි විශ්ව විද්‍යාලයේ ජර්මන් ආයතනයේ අධ්‍යාපනි, මධ්‍යස්ථ නුවර යොහානස් ඉට්ට්ට්ට් සරසවියේ කටිකාචාර්ය පුජ්‍ය රත්මලේ පුජ්‍ය ඤාණානන්ද හිමි

සංකල්පනාවන්ය. සදාචාරවත් පීචිතයන් මෙන්ම සදාචාරවත් සමාජයක් නිර්මාණයකිරීම මූලික අවිකාලම වැටෙන්නේ යහපත් සංකල්පනාවන් තුළින්ය. පමණ ඉක්මවා ඉන්ද්‍රියන් පිනවීමෙහි හෝ භෞතික සැප සම්පත් ගොඩ නගා ගැනීමේ කාම සංකල්පනාවන් ගෙන් දුරුවා වියට ප්‍රතිපාතක සදාචාර සංකල්පයන් වන " නික්මීම " හෙවත් වචන් දැයිගින් වෙන්වීමේ සංකල්පයන් ද තම පීචිතයට මෙන්ම අන් අයට ද, පරිසරයට ද හානි කර ගැනීමේ හෝ හානි කිරීමේ අදහස් වලින් වියුක්තව අවිකාපාද හෙවත් මෙත් සිතුවිලි පැතිර වීමත්, එකී සිතුවිලි තව දුරටත් සංවර්ධනය කර ගනිමින් අවිනිසා සංකල්පනාවන් ගොඩනගා ගැනීමත් මින් අර්ථවත් කෙරෙයි.

සම්මා වාචා යනු යහපත් සන්තිවේදනයයි. පෘථුල සන්තිවේදනයට බුදු සමයේ සුවිශේෂී ස්ථානයක් හිමිව ඇත්තේ එමගින් පුද්ගලයා හා සමාජය අතර සහ සම්බන්ධතාව ගොඩනගා ගැනීමට මෙන්ම නුවණ දියුණු කර ගැනීම සඳහා ද වය අතිශයින් අදාලවන නිසාය. මුසා බසින් මෙන්ම හින් කා රථ, අවිච්චායක වචනයෙන් වැළකී වචි සංවරය ප්‍රඥා කොට යහපත හා ශාන්තිය ලබා කර දෙන වචන භාවිතා කිරීම සම්මා වාචා යන්නෙන් ගම්‍ය කරයි. වචන පිළිබඳ දැකී අවධානයක් යොමු කරණ බුදු සමය විවාද රහිත සමාජයක් අපේක්ෂා කරමින් යහපත් දෙයක් තනා කිරීමට නැතිනම් මූලිකව රැකීම වඩාත් යහපත් බව දක්වා සිටී.

පීචිත ප්‍රතිපදාවක් ප්‍රදානය කිරීමයි. තවත් අයුරකින් කිවහොත් ලබාගත් පීචිත සාමයෙන් හා සැපයීමලෙන් යහපත් ලෙස ගත කිරීමේ මාර්ගය නිර්දේශ කිරීමයි. සම්මා ආචාරය හෙවත් යහපත් දීචි පැවැත්ම තුළින් කිය වෙන්නේ වියයි. හිනි සැප හා පඩිබර්ත සැප යනුවෙන් හිතියෙනු මෙන්ම පැවිද්දෙකුද විසින්ද ගෙවනු ලබන ප්‍රීතිමත් පීචිතය පිළිබඳව සුභවාදී වන බුදු සමය විශේෂයෙන්ම හිතියෙනු වශයෙන් ඔහුගේ දීචි අරණට සතුට හා ශාන්තිය ලබා කරගත හැකි ප්‍රායෝගික පිළිවෙතක් අනේපිඬු සිටුවරයා අමතා දේශනා කළ අනණ සුත්‍රය මගින් මොනවට පැහැදිලි කරයි. ඒ අනුව දැනෙමින් සෙමින් සොයා සපයාගත් විස්තුව තමන් සතුව ඇත්තා යන " අත්චි සුබය ද " එසේ සපයා ගත් දෑ භුක්චිවීමෙන් ලබන " භොග සුබය ද " තමන් උපන් දේශයට අදහන ආශම දැනමට මෙන්ම තම පුජාවට හා පරිසරයට ද " ණය " නොවී හැකි පමණ යුතුකම් ඉටු කරමින් ලබන " අනණ සුබය ද " , එසේ සිතට එකඟව චෝදනාවන් ගෙන් නිදහස්ව සිටීමට හැකිවීම නිසා ලබන " අනවජ්ජ සුබය ද " යනුවෙන් සැපයේ විසිය හැකි ක්‍රමෝපායන් පැහැදිලි කොට සිටී.

බුදු සමයේ කේන්ද්‍රීය පදනම අත්‍යන්තයෙන් මිනිසා මුහුණ දෙන ලබන දුක්ඛ දෝමනස්සයන් ගෙන් විනිර්මුක්තව ශාන්තිදායක නිවීම කරා යොමු කරවීමයි. ඒ සඳහා යෙදිය යුතු නිරූපණ ව්‍යායමයන් සම්මා වාචාමය තුළින් අවධාරණය කෙරෙයි. සීචි ආකාර වූ ප්‍රධානයන් ලෙසින් බහු මානසට පාත්‍රව ඇති එකී ව්‍යායමයන් නම්

1. කායික, වාචික හා මානසිකව සිදුවිය හැකි අයහපත්කම් වලින් වැළකී සිටීම සඳහා (සංවර පටිඛාන) ගනු ලබන වැයම
2. අකුසල ධර්මයන් ප්‍රනාණය කිරීම සඳහා (පනත පටිඛාන) ගන්නා වැයම
3. යහපත වගා කිරීම සඳහා (භාවනා පටිඛාන) ගන්නා වැයම
4. වගාකර ගත් යහපත දිගින් දිගටම

මැදුම් පිළිවෙතින් සැනසෙමු

යහපත් සහිය මගින් අවබෝධකරගත් යහපතට හා ශාන්තියට අදාළ දෑ විසිර යන්නට නොදී ඒ පිළිබඳ නිරූපණ සමාධිය උපදවා ගැනීමයි. එකී චිත්ත සමාධිය පීචිතයට අවශ්‍ය සැනසීම හා සංකෘතිය ලබා කර දෙනු ඇත.

මෙකී මැදුම් පිළිවෙත පිළිබඳ සාචාරික විමේ දී පසක් වන වැදගත්ම ධර්මනාව නම් බුද්ධිමය ප්‍රවාහයෙන් ලබා ගන්නා දැනුමට වඩා අවබෝධමය ප්‍රවාහයෙන් ලබා ගන්නා දැනුම පීචිතයට යහපත හා ශාන්තිය උදාකර දෙනු ලබන බවයි. ඒ අනුව අපගේ වදිනෙදා පීචිතය හා අත්‍යන්තයෙන් බැඳුණු පිළිවෙත් රැසක් එකී අවබෝධමය දැනුමට අපව ලංකර සිටියි.

නිදසුනක් ලෙස සමාධි සුවයෙන් වැඩ සිටින බුදුරජුන් අතිමුටට එන සැදැහැරි සිත ද නිරායාමයෙන් සමාධිතව වන අයුරු සිතා බලන්න. මෙත් කරුණා ගලන බුදුරජවන් අතිශය දී බොදුනුවෙන් ලබන ශාන්තිය කෙසේම විස්තර කළ හැකි ද?

" පුජ්ජ මාලායානි යථා ඉදම්මේ, කායො තථා යාති විනාස භාවො "

යනුවෙන් බුදු රූචි අතිශය මලක් පුදා පීචිත යථාර්ථය මලක් හා සම්බන්ධ කොට ගාටා මුමුණාමින් ප්‍රවිෂ්ඨ වන්නට උත්සාහ කරන්නේ අවබෝධමය දැනුම සම්භාරයකට නොවේද? එවන් සිතක් ලබන සංකීර්ණ කායික මානසික ආබාධ සමනය කරමින් සෞඛ්‍ය සම්පන්න පීචිතයකට මග පාදා දෙනවා පමණක් නොව බියෙන් සැකෙන් තොර ශාන්තිදායක ප්‍රීතිමත් පීචිතයකට දොර කවුළු විවර කරනු ඇත. එබැවින් අප විසින් සිදු කරනු ලබන සෑම පුද පුජාවක් සේ සෑම බණ භාවනාවක්ම මැදුම් පිළිවෙත හා ගලපා ගනිමින් බුදුරජුන් පෙන්වා වදාළ ශාන්තියට හා සැනසීමට පත්වන්නට වෙර වඩමු.

එකී උසස් පිළිවෙතෙහි පළමු අංශය